

Arups stórættlan

HVI FJALA GERNING SÍN UNDIR ÓSANNINDUM OG ILL-
UM GITTINGUM, HARRA ERLENDUR PATURSSON

Tað mundi vera fáur, sum dugdi at finna gylduga grund hjá okkara landsstýri at ávíta umsóknina hjá landsrættarsakførara Niels Arup fólkatingsmanni og býráðslimi í Keypmannahavn.

Harra Arup er eingin ókendur maður. Sum státsministara skrivari og fulltrúi í státsministeriinum hevur fáur havið so nógv at gera við Føroyar sum hann, og tað man vera fáur, sum kennir so væl føroysk víðurskipti sum hann, og sum veruliga hevur tikið so dugliga á fyrri føroyingar sum hann. Hann var sum kunnugt ein høvuðskraftin, sum fekk byggingina av æðrøske fiskeskibee í lag. Henda bygging var fyrirrekað undir krignum tí tað var frætt, hvussu nógv av okkara fiskiskipum, vit høvdu mist av krigsvannlukku. Og Arup var ein høvuðskraftin aftanfyrir royndina at fáa samarbeiði millum norðmenn og føroyingar í lag, so føroyingar eisini kundu koma at nýta tað plássíð í Føroyingahavnini, ið norðmenn høvdu fingið á víst, og sum var nógv tað besta í hesari havni. Hann eigur ikki minsta partin av æruni fyrri norska føroyska og danska samarbeiði har uppi í felaginum Asgriko. Eina tíð var hann leiðari av hesum felagi. Men so tóku danskarnir seg burtur úr og lótu føroyingar og norðmenn fáa hin danska partin, so føroyingar í dag veruliga eru tann sterkari parturin av teimum báðum, tí norska og føroyska.

Eg veit, at harra stóri Niels Arup ikki bara hevur havt, men framvegis hevur hina allra størstu interessu fyrri Føroyum á øllum økjum, ikki minst til vinnuvegsliga. Hann hevur veruliga gingið tækn av tankanum at kunna fáa nakðar veruliga stórt í lag, sum var á bogvi við føroyskar liversiterar. Og nú fyrri stuttum vendir hann sær sum kunnugt til landsstýri okkara og sigur frá einum risastórnum plani, sum hann ætlar at fremja innan fyrri vinnulivsinteressurnar hjá føroyingum.

Hann vil fáa miklar peningakreftir at fara undir stovrvirkir í Føroyum. Talan er um eitt danskt felag, sum skal setast í Føroyum at virka javnt við onnur yrkisselag, alto eitt felag, sum skal verja undir somu logum, sum tey trýjum og vírskorum sum eithvørt føroyskt virki og felag.

Hetta skuldi so alt verið í lagi. Men tá ið virkið er so stórt gæð, at grund er av kvíða fyrri, at tað ikki verður — ikki til at byrja við ið hvussu so er — at fáa nog miklið av fiski bara fyrri føroyskum skipum, biður harra Arup landsstýrið um at fáa loyvi at keypa «suppliment» skulda útlendskum skipum, um tey kunnu fáast at avreiða í Føroyum. Og tað er ikki at ivast í, at harra Arup má hava grundir at venta, at tað verða fremmand skip, ið av og á vilja selja fisk sín í Føroyum, um prisurin er kappingarður.

Eg duggi einki annað at siggia enn gott í hesum tilfelli harra fólkatingsmanns Arups.

Men landsstýrið er av aðrari áskoðan.

Tað helt tað vera beinast at kvala hesa roynd í føðingini — og sýti honum umsóknina.

At henda sýtan kom okkum í Suðuroy illa við er eingin loyna. Og tað er vist tilfelli, at fiskimenn og skipaegjarar og hópur av arbeiðarum norðanfyrri eisini vóru ógvuliga illa við sýting landsstýrisins.

Já, mishágnin við landsstýrisins sýting er so stór, at menn krignandi vilja hava málið á ting og halda tað vera so stórt og tydingarmikið, at landsstýrið ikki kann átaka sær at vísa til ta koldu bondina, uttan at loyngið hevur viðgjørt tað. Menn ivase í, at landsstýrið hevur allar sínar flokkar heilar aftanfyrri seg. Tað kann sigast við vissu, at imillum teir, sum hava mælt landsstýrinum til at

ganga harra Arup á móti, er lögmáttur — kanska menn — sum ikki spæla litla spællu innan fyrri landsstýrissamgonguna.

Nei hevur landsstýrið loyvi at siga í hesum máli. Men tað hevur eisini fullan rett at siga ja. Landsstýrisins makt er so státt óskerd, so leingi, sum tingið ikki leggur uppi. Men tingið kann leggja uppi og broyta allar avgerðir í yvirvikum máli. Og her máða vit einsamallir. Her hava vit alla ábyrgdina og enn í avgerðini fullkomuliga leysir av, hvøria stóðu, tann danska stjórnin hevur. Niðri í Danmark hava menn sum kunnugt rætt til at keypa fisk frá fremmand skipum í so stórum muni, sum teir sjálvir vilja.

Eg og flestir menn hava ilt við at fáa landsstýrisins stóðu í hesum máli. Men landsstýrið kann ikki juridisk sleppast í bolt og jarn fyrri hana. Fólkdið hevur sín dom til reiðar í hesum sum í øllum politiskum sum umstingarlíggum máli. Hann skal eg ikki nerta við hvørki tala ella gita.

Men tá ið landsstýrismaðurin Erlendur Paturssonur letur báið sitt koma við manninkandi áløpum á harra Arup fólkatingsmann og undirskrivað eins og suðuroyingar í stórum muni fyrri hesa her umrøddu umsókn og tað stovrvirk, hon snævrar at, so er farið so langt út um tað somiliga mark, ið ein ógvast við.

Igjøgnum blað sitt gítur harra Erlendur Paturssonur fyrst, at tað er veldugar bretskar peningaintressur aftanfyrri. Og burtur úr hesum verður hin illi málaður upp á veggina.

Men tá ið fólk yvirhøvar ikki duga at siggia, at tað er meir skeivt at nýta bretska ella annan útlendskan kapital heldur enn danskan ella reinar føroyskan kapital, til kapitalur er internationalur og fylgdi somu lógum og virkisreytum, hvar ið hann so er, ella hvaðan hann so stavar, snýr landsstýrismaðurin Erlendur Paturssonur blað «14. sept» seg heilt á og velur at seta upp við stórum stavum — gita ella ljøgva — at tað er eingin peningur, kanska ikki meiri enn 10 oyru í 12 milliónavirkinum.

Teir hava funnið — harra E. P. landsstýrismaður — at Arup fólkatingsmaður í 1953 hevur verið stjórnarlímur í einum felag við partapeningi, sum upprunaliga skuldi vera 100.000, men seinri skorin niður í 10.000, ja, kanska niður í 10 oyru. Og sum prógv fyrri, at hald er í hesi gitan, verður sagt, at maður (E. P.) hevur ringt til Reykjavíkar til tann eina stjórnarlímur, og at hesin skal hava sagt, at hann vósti einki um nakðar 12 milliónavirki, men at hann tvørturimóti visti ikki betri, enn at felagið var deytt. Hvussu henda avsannan av einum stjórnarlími, at hann hevði nakðar við málið at gera skal kunna takast sum prógv fyrri, at hansara «deyða» felag sendur aftan fyrri harra Arups ætlan, er vist eingin klárur heili, ið kann finna skil í.

Men harra Erlendur Paturssonur, háttvirdi landsstýrismaður.

Hvi spæla henda óverdiga leikin? Harra landsrættarsakførari Arup hevur sent landsstýrinum eina hampa áheitan, ið ikki biður um pening ella krevar landsstýrið og landskassan út í minsta váðaverk, men sum einans biður um loyvi at gera uppiskoymskepp frá fremmandum skipum, um føroyski fiskurin fer at svikja í nøgd.

...Nei ella ja!

Tað varð nei!

Hvi roynd at fjala landsstýrisins nei í grundleysum og mann minkandi illgitingum og uppsætum um, at tað, um tað kom til stykkis ikki var so frætt sum eitt 10 oyra í teimum 12 milliónum, sum harra Arup skrávar um.

Hvi siga ósannind, at harra Arup einki vil siga um, hvaðani hann fer tann mikla peningin, tá ið hann í síni umsókn talar gjølla um hetta?

Hann sigur: «...alt forudset, at men fra selskabets side over for landsstyre: kan dokumentere at være i besiddelse af den til snarlig gennemførelse af byggeplanerne fornødne kapital, i hvil-

Fylkingarkvæði javnaðarungdómsins

Lag: Vårt land er alfagurt.

Tað roðar í eyðri og grøt oss um fót —
so kannað spúrur at mæla.
Vár leingi avetið og kúgað vár röt,
ið nuðar sølva oss summarsins bót
— hvørvar skuggar og trøllanna tala,
for morgunsól stríðshamar gala.

Ti nuður herur um fjall, yvir ong
og elvist av skinandi málium
at veita vár fólki hin fagrasta fong.
Vit sjálvir við røðrið á egnari rong
— nuð rembið og kyknar í sálum
ið morgunroðanna strálum.

Sjá, vit eru fjöldin, og vársins tíð
hon eigur tær spreingjandi kreftir.
Vit óttast ei broddar og orrustugný.
Tað spyrjast skal við í bygd og í bý:
Vit hasa tí kúgan, oss heflir.
Við elga tær spreingjandi kreftir.

Nit hera vár kyndil til sjós og til lands
— oss hrúsar í brenndið brósti.
Nú fjöldin hon reist til sjúrsins krams
Tá vegið er alt, ið var okkum til grands.
Sløktur er tá vár brenndið tósti,
og vit flamma í andanna gjósti.

Pætur.

Brøvi til Sosialin

OLAVUR MICHELSEN
frá OR-avik

Staðarnavn: rimar væl til tín, tí eftir tí tú hevur skrivað «14. september» síðan fiskidnaðarvirki hjá Arup kom á tal, kann ein ikki annað enn halda enn at tú má vera av til slagnum, ið nevnd verða or.

Tú átti at verið slíkur maður, at tað tú skrivað var at lita á, — Hetta er ikki so. Tú sigur í nr. 76 av «14. sept.», at lóg nr. 15 frá 15. september 1948 um inn- og útflutning... ikki gevur landsstýrin heimild. — Hvi lýgur tú fyrri lesarum av «14.» — Ein lærari, ið hevir lýgur alment átti at verið áttalaður av skúlastjórnini, tí hvat kann hann ikki finna uppá at ljøgva fyrri skúlabørnum?

Dimmalætting hevur so vakurt greitt frá, at orð tiri eru lygn. — Tað er jú, sambært lógina, netup landsstýrið, ið hevur hesa heimild. Um landsstýrið var arbeiðara- og fiskimannasinnad so varð loyvi givið, men tað hava vit nú so týðuliga merkt á hvøriari skúti tað rø.

So skrivur tú í sama blaði: «Hvussu tú samrimar við javnaðarpolitikkin at selja føroyska arbeiðsmegi til útlendska storkapitalin og føroysku fiskiðini til útlendskar, tað skal ikki metast um á hesum sinni.»

Tú skuldi tagt við at selt arbeiðsmegi. Høvdur tú ikki sjálvur selt teg og konuna og tykkara arbeiðsmegi sum lærarar til útlendingar við «skatolið» fiskiskúla. — Tú hevur ikki hildi, at útlendskur storkapitalur hevur luktað tí tú

ken forbindelse jeg (Arup) tillader mig at tilføje, at det er hensigten at finansiere selskabets dels ved udnyttelse af de eksisterende kreditmuligheder hos offentlige lænestitutter m. v. dels med ansvarlig dansk aktiekapital eller indskudskapital. Ordrætt tikið eftir umsóknarbrævi harra Arups.

Harra Arup setur altojó sjálvur sær tað treyt, at um hann fær ja skal hann vera skyldgur yvir fyrri landsstýrinum at «dokumentera», at felagið, hann verður at umboða, veruliga hevur til taks peningin, ið er neyðgur at fremja málið við skjóðbygging.

Harra Erlendur Paturssonur, Vit lesa av teirri undir alt mark ósmiliga skrivning «14. sept.» at harra Arup einz ógvuliga ringa samvitsku og kenlsu av, at tann gerð, sum landsstýrið hevur gjørt við sínum nei! ikki fellur fólk-inum, men verður mett av hvíla á «mótvegni», ið maður, sum vil teljast millum ærbarar og rettligar menn, ikki vil viðganga, men skannar seg yvir og er bangin fyrri skal koma einum verri og verri við, sum tíðin nærkast avrokningardegnum.

P. M. Dem.

rindar okkara arbeiðsløn bara hon verður góldin í galdandi, mynt. — Tað er størsta gleðin hjá einum arbeiðara at hava fast arbeiði at fara til, og tað átti ongin, ið rætt siktadur er, at missurt honum.

Hvi skrivaði tú einki um tað Erlendur Patursson, sum formaður Føroya Fiskimannafelags, seldi arbeiðsmegina hjá okkara fiskimannum til Íslands. — Var skeggi, ov nær hokuni. — Og hvi fóru fiskimenn-nir til Íslands. Jú teir vóru staddir, ið somu stóðu — vinnuleysir — sum t. d. arbeiðarin, á flest øllum plássum í Suðuroy, eru tað í dag. — Og skulu hesir, sum tú og landsstýrið heldur, siga nei takk til eina fyrirkøku, sum kann geva arbeiði til ein stóran part av oynni. — Nei og aftur nei; og teir flokkar, eins og tú, ið styðja landsstýrið; skulu nokk fáa at føla hesa svikarð mótí ti arbeiðandi fólk-inum eins og mongi útroðra- og fiskimonnnum, áðrenn langt umlið-ur.

Tað hevur ongantíð verið so um ríðandi at fáa ein Arup á Suðuroynna sum nú. — Her eru tveir ráðfiskareyparar — ella rattari hava verið — tað er N. J. Mortensen á Tvøroyri og Johan Dahl í Vági, men hvat gera hesir báðir — til skomm fyrri teir sjálvar — teir nokta at keypa ráfisk fyrri ein pris, ið teir sjálvir hava verið við at sett. — Heldur tú, at slíkir eru verdigir at seta við. — Batur av Tvøroyri, ið hevði fiska 16 sentnaðir mátti leiga bíl til Hvalbiar til fa. D. J. Thomsen at selja fisk-in, og í Hvalbe fingi teir tann ásetta prís.

Tú sigur, at landsstýrið arbeiðir við miðvísium uppbyggingarættlan fyrri Suðuroynna. — Legg kortini á (Framhald á 3. síðu)

Ælabogin

máling - tapet - gólyklædningur

TLF. 2120

Stórt úrval av

LINOLEUM og LANCASTRUM

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRØSKT PRODUKT

FINT PRODUKT

Felagsveitslan

verður ikki henda mánaðin, men 11. januar 1964

Veitslunevnd

Suðurstreymoyar Javnaðarfelags

SALT FISKAPRÍSIR

Prisásetingarnevndin á saltfiski hevur á fundi 26. november 1963 ásett hesar landingarprisir á saltfiski.

Toskur yvir 12'	nr. 1 stp. 122-0-0 fyrri tonsið
« « 12'	nr. 2 stp. 112-0-0 « «
allar støddir nr. 3	
og hondfiskur og rud	stp. 70-0-0 « «

Tò um meira enn 10 pst. av eini fiskalast er av stoddini 12—16', skal nøgðin, sum er yvir 10 pst. gjaldast við stp. 75-0-0 fyrri tonsið, nr. 1 og 2 samfingið.

Fiskur landaður eftir teimum gomlu reglunum 3 pst. lægri prisir.

Hesir prisir eru galdandi frá og við 26. november 1963.

NEYNDIN